

Internetconsultatie wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs.

Ouders & Onderwijs

22 september 2023

Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dat een veilig schoolklimaat noodzakelijk is voor leerlingen om zich te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren. Er worden maatregelen voorgesteld waarbij scholen meer moeten doen om onveilige situaties in beeld te krijgen en ervoor te zorgen dat die minder voorkomen. Daarnaast komen er regels voor de manier waarop scholen omgaan met klachten.

Wij zijn positief over een aantal punten uit het wetsvoorstel die een verbetering betekenen voor de rechtspositie van ouders. Waar het gaat om een daadwerkelijk veilig schoolklimaat komen deze regels vaak achteraf en ligt het realiseren van verbeterde veiligheid bij de mensen in de school. Een goed veiligheidsbeleid is nodig maar alleen wanneer een school erin slaagt met iedereen in de school, personeel, leerlingen en ouders in goed contact te blijven over wat er speelt en wat er nodig is zal dit beleid ook bijdragen aan de veiligheid. We vinden het jammer dat het in het coalitieakkoord opgenomen onafhankelijk meldpunt voor sociale veiligheid nog niet is gerealiseerd. Er zijn ouders en leerlingen die in de knel komen doordat zij niet naar school kunnen (of mogen) in verband met veiligheid en het doorlopen van een procedure duurt voor hen dan vaak te lang. Een adequate escalatiemogelijkheid waarbij er snel oplossingen gerealiseerd kunnen worden voor betrokken leerlingen blijft onze wens.

Hieronder reageren wij op een aantal specifieke onderdelen.

Melding en registratie van incidenten

Scholen krijgen de plicht om onveilige situaties die zich bij hen op school voordoen bij te houden in hun administratie.

Om te voorkomen dat voortdurende situaties van onveiligheid afgedaan kunnen worden als enkele incidenten, en om goed in te kunnen grijpen bij herhaling van incidenten is het nodig dat deze situaties op school bijgehouden worden, en daarbij ook wat er is ondernomen om het te stoppen of op te lossen. Het wetsvoorstel noemt o.a. discriminatie en bedreiging als veiligheidsincidenten die geregistreerd moeten worden, maar vervolgens is het aan school om hier een inschatting over te maken. De registratie is pas van toegevoegde waarde wanneer ouders en leerlingen kunnen aangeven wanneer een situatie onveilig is en deze vervolgens opgenomen wordt in de registratie. Betrokken moeten worden geïnformeerd en vooral de te ondernemen stappen moeten transparant zijn.

Het is hierbij van groot belang dat dit kundig, discreet en met respect voor ieders privacy gebeurt. Alleen het noodzakelijke moet worden geregisterd en dit moet ook slechts toegankelijk zijn voor medewerkers die het daadwerkelijk nodig hebben. Nadere uitwerking en goed beleid is nodig op dit punt.

Scholen krijgen de plicht om ernstige onveilige situaties te melden bij de Inspectie van het Onderwijs.

Op dit moment melden niet alle scholen ernstige situaties over veiligheid bij de onderwijsinspectie, hierdoor kan een vertekend beeld ontstaan over de veiligheid op een school. Door deze meldplicht is het ook aan de onderwijsinspectie hier, indien nodig, actie op te ondernemen en het toezicht te intensiveren met betrekking tot het veiligheidsbeleid van de school en de aanpak van incidenten. Als zo iets zich voordoet op een school is het voor ouders goed om te weten dat er ook buiten de school

wordt meegekeken en zo nodig ingegrepen. Het is niet duidelijk in welke gevallen ouders hier over geïnformeerd moeten worden of op welke manier het voor ouders inzichtelijk is of er vaker ernstige veiligheidsincidenten zijn op een school.

Uitbreiding onverwijld overlegplicht zedenmisdriven naar seksuele intimidatie

Uitgangspunt is dat elke seksuele benadering van een met taken belast persoon richting een leerling ongewenst is. Omdat dit vaak aan interpretatie onderhevig is en de ernst moeilijk in te schatten voor mensen binnen de school is het van belang dat er eerder overleg is met de vertrouwensinspecteurs. Met behulp van de deskundigheid van de vertrouwensinspecteurs kan een afweging worden gemaakt over de mogelijke strafbaarheid van het gedrag. In aanvulling op het overleg over de strafbaarheid van het incident kan de vertrouwensinspecteur scholen ook adviseren hoe zij de incidenten van seksuele intimidatie op een goede manier af kunnen handelen en het slachtoffer en de vermeende dader de juiste ondersteuning kunnen bieden. Wij zien vaak dat het onderwijs onderbroken moet worden voor leerlingen die hierbij betrokken zijn en dat er onvoldoende mogelijkheden zijn om dit voort te zetten, bijvoorbeeld tijdelijk op een andere locatie dan school. De mogelijkheden die er zijn komen vaak laat of helemaal niet op gang en ouders dienen hierbij vaak zelf een actieve rol in te nemen waar de school dit zou moeten doen. Het zou goed zijn als het eerder betrekken van de vertrouwensinspecteurs ook betekend dat daarmee sneller een (tijdelijke) mogelijkheid wordt benut om leerlingen te begeleiden en in hun onderwijs te voorzien in een veilige omgeving.

Klachtenstelsel

Scholen krijgen de plicht een vertrouwenspersoon te hebben. Tenminste één binnen de school en één buiten de school.

De rol van een vertrouwenspersoon is voor ouders vaak niet duidelijk. Zeker wanneer deze in de school werkt kan de drempel hoog zijn diegene in vertrouwen te nemen met een probleem of klacht. Een verplichte externe vertrouwenspersoon, iemand die dus niet binnen de school werkt, is wat betreft het gevoel van onafhankelijkheid een grote vooruitgang.

Een klachtenprocedure richt zich tot het bevoegd gezag. Hier komen veel ouders echter pas gaandeweg achter. Wanneer zij de (interne) klachtenprocedure gevonden hebben is dit vaak het eerste moment waarop zij zich bewust worden van het bestaan van het schoolbestuur. In dit wetsvoorstel is het toegestaan dat een externe vertrouwenspersoon elders onder hetzelfde bevoegd gezag werkzaam is, zolang deze persoon op voldoende afstand staat van de school. Er zijn geen duidelijke aanvullende waarborgen of voorwaarden geformuleerd om die afstand en onafhankelijkheid te garanderen. De ouder loopt hierbij tegen hetzelfde probleem aan als bij de interne vertrouwenspersoon. In het geval van een onveilige situatie in relatie tot de school is de onafhankelijkheid van een vertrouwenspersoon, ook in beeldvorming, een belangrijke voorwaarde om van toegevoegde waarde te kunnen zijn voor de ouder. Een externe vertrouwenspersoon zou dus wat ons betreft niet werkzaam mogen zijn onder het bevoegd gezag van de school. De medezeggenschapsraad krijgt instemmingsrecht op de aanwijzing van de interne en externe vertrouwenspersoon. Door de medezeggenschapsraad goed te informeren kunnen zij een extra controle vormen op de onafhankelijkheid en deskundigheid van de vertrouwenspersoon.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de vertrouwenspersonen lang niet altijd voldoende tijd en kennis heeft om de functie goed uit te voeren, zoals ook aangegeven is in de memorie van toelichting. Om de kwaliteit van de interne klachtenafhandeling te verbeteren is professionalisering van de vertrouwenspersoon noodzakelijk. Wij zouden graag zien dat er een keurmerk of scholingseis verplicht zou zijn waarmee inzichtelijk is dat een vertrouwenspersoon voldoende bekwaam is.

Verplicht aansluiten bij landelijke klachtencommissie

De belangrijkste doelen van de klachtenafhandeling zijn, naast het leereffect voor de scholen, de laagdrempeligheid, het oplossen van conflicten en zo mogelijk de genoegdoening voor de klager. Het

minimale streven is dat klagers zich gehoord voelen en serieus genomen worden op het moment dat zij een incident of klacht naar voren brengen. Met het wetsvoorstel wordt het verplicht voor scholen om aangesloten te zijn bij een van de twee landelijke klachtencommissies, waar de kwaliteit van de klachtenafhandeling hoger ligt dan bij interne of regionale klachtencommissies¹. Het is belangrijk dat ouders altijd de keus hebben om hun klacht bij een van deze externe klachtencommissies neer te leggen, die op geen enkele manier in relatie staat tot de school, waarmee de onafhankelijkheid gegarandeerd is.

Ook al zijn op dit moment veel scholen al aangesloten bij een van deze twee commissies, ouders weten dit vaak niet doordat klachtenprocedures moeilijk of niet vindbaar zijn op websites of in schoolgidsen. Deze verplichting draagt bij aan de duidelijkheid, ook wanneer een school de informatie over de klachtenprocedure niet duidelijk en vindbaar deelt met ouders.

Wat niet veranderd is dat er in de wet staat dat ouders zich bij de behandeling van de klacht kunnen laten bijstaan. In de praktijk is dit vooral in theorie het geval. De meeste ouders voor wie de klachtenprocedure de aangewezen mogelijkheid is om een incident of klacht aan de orde te stellen dienen geen klacht in. Het opstellen van een klacht en de procedure doorlopen is lang niet voor iedereen weggelegd. Deze zin in de wet suggereert dat er toegang is tot rechtsbijstand of andere hulp, die is er niet of heel beperkt. Slechts een enkeling kan de kosten voor goede rechtsbijstand zelf betalen, maar dat is een uitzondering. Daartegenover staat dat scholen zich kunnen laten bijstaan zonder (financiële) beperking, betaald uit de bekostiging. Goede juridische bijstand voor ouders zou evenredig beschikbaar moeten zijn, onafhankelijk van eigen budget.

Het oordeel van landelijke klachtencommissies gaat zwaarder wegen. Volgt het schoolbestuur het advies niet op, dan kan de klachtencommissie na overleg met de klager een melding doen bij de onderwijsinspectie van het niet opvolgen van het advies. Het zou goed zijn als in alle gevallen wanneer het advies niet wordt opgevolgd door het schoolbestuur de klachtencommissie contact opneemt met de klager om te overleggen.

Op dit moment kan een schoolbestuur het oordeel van de klachtencommissie naast zich neerleggen. Dat enkele feit is voor veel ouders al een reden om af te zien van een klacht. Zeker wanneer er geen vertrouwen meer is in de school is het idee al snel dat een klacht niets zal uitmaken. De verwachting bij de ouder van tevoren is immers toch al dat de school er niets mee zal doen. Door de verplichting voor ieder schoolbestuur om hier zorgvuldig en gemotiveerd mee om te gaan en er standaard opvolging plaatsvindt, zal een ouder zich meer serieus genomen voelen. Daarom vinden wij dit deel van het wetsvoorstel een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Evaluatie van het veiligheidsbeleid

Het veiligheidsbeleid wordt tenminste één keer per jaar geëvalueerd. Hierbij wordt in ieder gekeken naar de monitoring omtrent de veiligheid van personeel en leerlingen, de incidentenregistratie en de jaarlijkse rapportage van de vertrouwenspersonen over het veiligheidsbeleid. Op basis van deze bronnen dient het bevoegd gezag te bepalen of het veiligheidsbeleid op de school voldoende afgestemd is op de specifieke situatie van de school. Met de verplichting om de jaarlijkse evaluatie van het veiligheidsbeleid te delen met de medezeggenschapsraad beschikt de medezeggenschap over relevante informatie om te beoordelen of het veiligheidsbeleid wijzigingen nodig heeft. Het zou goed zijn als deze evaluaties aangegrepen worden om meer in gesprek te gaan met leerlingen en ouders.

Wij steunen ook de inbreng van oudervereniging Balans

¹ Regioplan. (2022). *Klachtenstelsel po en vo: nader onderzoek 2022*. P. 35.